

Slovenski dom

Poština plačana v gotovini

V Ljubljani, torek 25. maja 1937

Cena dln 1

Str. 115

Ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

Pred zastopniki 42 razstavlajočih držav in pred 5000 povabljenimi gosti je predsednik Francije Lebrun proglasil

Začetek svetovne razstave v Parizu

Pariz, 25. maja. o. Po skoraj enomesečni zakasnitvi se je včeraj uradno začela svetovna razstava umetnosti in tehnike v Parizu. Kljub temu, da večina del še ni končanih in ni pripravljen za razstavo še skoraj noben paviljon držav, ki se razstave udeležujejo, je včeraj predsednik republike Lebrun ob 17. razstavo slovesno odprl. Tega slavnostnega dejanja so se udeležili vsi diplomatski zastopniki držav, ki se razstave udeležujejo, dalje glavni komisarji teh držav, ki jih je po številu 42, trgovinski minister Bastid, glavni komisar za razstavo Labbé, več francoskih poslancev in senatorjev. Vseh povabljenih gostov je bilo okrog 5000.

Predsednik Lebrun je s kratkim govorom v Grand Palais izrekel zahvalo vsem narodom in državam, ki so se odzvale francoskemu pozivu, naj se udeležijo razstave umetnosti in tehnike. Francija je vsem, ki so njen poziv razumeli, hvaležna, ker ve, da so s tem močno pomagali povzdigniti francoski ugled. Razstava je uspeh medsebojnega razumevanja med narodi in izraz njihovega medseboj-

nega spoštovanja. Na koncu govora je predsednik razstavo proglasil za odprto.

Za predsednikom je spregovoril glavni komisar za razstavo Edmond Labbé, ki je razstavo primerjal z olimpijskimi igrami. Pariska razstava bo služila utrditvi miru, saj je združila narode v plemeniti tekmi v delu in ustvarjanju. Inozemska udeležba na razstavi je letos veliko večja in impozantnejša, kakor pa je bila na zadnji razstavi leta 1900.

V imenu razstavnih komisarjev vseh tujih držav, je govoril italijanski glavni komisar, general Piccione, ki je rekel, da je razstava dokaz mednarodnega prijateljstva in trdnjave človeške ustvarjalne sile. Trgovinski minister Bastid je pozdravil vse goste ter rekel, da kaže razstava silni napredek tehnike in umetnosti v sedanjem stoletju in da je izraz sodelovanja med umetniki, znanstveniki in preprostimi delavci. Po njegovem bo razstava služila izboljšanju gospodarskih stikov na svetu.

Po govorih so si navzoči dostojanstveniki ogledali dovršene dele na razstavi. Med drugimi so obiskali belgijski in italijanski paviljon, ki bosta v nekaj dneh urejena ter nemški, ki ga bodo odprli še ta teden, ko pride gospodarski minister dr. Schacht v Pariz. Posebno pozornost gostov je vzbujal italijanski paviljon, ki stoji na levem bregu Seine in je zelo učinkovit zaradi orjaških kipov, ki predstavljajo vse velike italijanske umetnosti in tehnike. V notranjosti kaže paviljon napredek Italije pod fašizmom in prve uspehe pri urejevanju imperija.

Za tem so se odličniki na motornih čolnih peljali po Seini in si ogledali tiste dele razstave, ki leže ob reki na Labodjem otoku. Kljub temu, da dela niso še nikjer dovršena, so bili vendar vsi očarani nad veličastjem, ki ga kaže ta svetovna razstava. Vsi so izražali prepričanje, da bo dosegla popoln uspeh.

Za občinstvo bo razstava odprta čez dva dni, toda zdaj v začetku samo popoldne.

Vesti 25. maja

General Nobile, znan po svojem tečajnem poletu 1928, ko so mu viharji nad tečajem uničili zrakoplov »Italia«, je poslal čestitke sovjetskemu letalcem, ki so pristali blizu Severnega tečaja.

O plači angleškega kralja se je včeraj začel razgovor v angleški spodnji zbornici. Delavska stranka je hotela v določila o plači vstaviti nekaj sprememb, ki pa jih je zbornica z ogromno večino zavrnila.

Vprašanje okrožja Aleksandrette bosta rešili z neposrednimi pogajanjimi Turčija in Francija sami.

Negušvo odposlanstvo so pričakovali včeraj v Zenevi. Med časnikarji pri Zvezi narodov so se razširile vesti, da je neguševa delegacija odpotovala iz Londona; toda pričakali niso drugega kakor enega samega zamorca, ki se je pripeljal včeraj iz Londona.

Proti sporazumu med velesilami za posredovanje v španski državljanski vojni deluje sovjetska diplomacija, ker bi bila pri takem sporazumu Rusija izključena iz skupnosti evropskih velesil in bi se Španija uredila brez nje.

Nemški poslanik na Dunaju von Papen je odstopil in se bo umaknil iz političnega življenja. Papen je bil v demokratični Nemčiji voditelj desničarskega bogataškega krila v stranki Centruma in je s svojimi intrigami pripravil pot Hitlerju, katoličanom v svoji stranki pa veliko trpljenja. Kot poslanik je moral baje odstopiti za to, ker je avstrijska vlada odkrila njegove zveze z avstrijskimi hitlerjevci.

Svetovni zionistični kongres se je začel v nedeljo v Londonu. Vsi govorniki na kongresu so zahtevali, da Anglija uresniči zamisel zionističnega gibanja in da Judom Palestino, da si jo sami uredi kot jedno svoje bodoče domovine in države.

31 ljudi je utonilo pri strahoviti nevihti okrog Kielea na Poljskem, kjer se je utrgal oblak.

Spopadi med mohamedanci in Hindi so bili v nedeljo po raznih indijskih mestih. V spopadih je bilo več ljudi ubitih in veliko ranjenih.

Stavka se je začela tudi med pristaniškim delavstvom v Marseillu. Včeraj zaradi stavke ni moglo odpluti sedem velikih parnikov iz luke.

Z ureditvijo gospodarskih odnosov med severnimi državami: Dansko, Norveško, Švedsko, Finsko in Belgijo, se bo bavila konferenca, ki se je začela včeraj v Haagu.

Poljski zunanji minister Beck se je vrnil iz Bruselja v Varšavo. Včeraj je predsedniku vlade poročal o političnih razgovorih, ki jih je imel med kronanjem v Londonu in pozneje drugod.

Ob 40 letnici češkoslovaške agrarne stranke so mladinske organizacije te stranke priredile velike manifestacije predsedniku dr. Hodžu. Dr. Hodža je v svojem nagovoru mladini dejal, da je kmetijski stan steber demokracije in da mora vprav kmetijska mladina pomagati državi pri obnavljanju moralnih, političnih in tvarnih vrednot.

Japonska križarka »Akigara«, ki je zastopala japonsko vojno brodogradnjo pri kronanju paradi v Portsmouthu, je priplula na obisk v nemške vode. Vsa posadka in častniki bodo teden dni gostje nemške vojne mornarice.

Francoska Fronta svobode, ki naj združi vse opozicijske in desničarske stranke, se bo kmalu ustanovila tudi formalno. Vodil jo bo predsednik francoske Ljudske stranke Doriot. Za to skupno fronto proti levičarski Ljudski fronti so se zdaj izrekle vse opozicijske stranke, razen »Ognjenih križev«, ki bi radi za voditelja take politične tvorbe imeli polkovnika de La Rocqua.

Letalski promet med Grčijo in Avstrijo bodo v kratkem vzpostavili. Avstrijsko odposlanstvo za ureditev tega vprašanja je že dospelo v Atene.

22 letnico italijanskega vstopa v svetovno vojno so slavili včeraj po vsej Italiji z običajnimi slovesnostmi.

Bivši indijski podkralj, lord Hardinge je v londonskem »Timesu« objavil pismo, v katerem zahteva, naj angleško časopisje neha z neumno vojno proti Italiji in Nemčiji, češ da je njegova naloga v tem, da skrbi za mir, ne pa da vodi ideološke boje brez haska.

V Moskvi so odstavili pomočnika predsednika za načrte javnih del, Juda Kravala. Dolže ga trockizma. Na njegovo mesto so imenovali nekega Vermeicheva.

Po 18 mesecih raziskavanja se je vrnila včeraj v London angleška tečajna ladja »Discovery«.

Francoska letala Doret in Micheletti nadaljujejo svoj polet srečno in ju za danes pričakujejo že v Sanghajju.

Angleški zunanji minister Eden se ne bo udeležil konference za razorožitev, marveč ga bo pri tem brezuspešnem poslu zastopal lord Cramborne. Eden je pred nedavnim izrazil močan dvom o tej ustanovi, ki dejansko služi samo oboroževanju, ne pa razorožitvi.

Tihotapstvo japonskega blaga na Kitajsko prizadeva precej skrbi angleški tekstilni industriji, ki jo je japonsko blago skoraj docela zrinilo s kitajskih tržišč. S tem vprašanjem se je včeraj bavila tudi angleška poslanska zbornica.

Anglija dobi v soboto novo vlado

London, 25. maja. Baldwin bo šel v petek ob 16. v avdienco k kralju in odstopil. Nova vlada bi bila sestavljena že v soboto in bi se predstavila parlamentu v ponedeljek. O sestavi vlade se je Baldwin že sporazumel s svojim naslednikom, sedanjim finančnim ministrom Nevillom Chamberlainom.

London, 25. maja. Zastopniki angleškega imperja so snoči priredili večerjo na čast ministrskemu predsedniku Baldwinu, ki odhaja s svojega

mesta. Baldwin je prišel na banket, da bi imel govor kot predsednik angleške vlade. Ko pa je vstopil v dvorano, se je vseh 1200 udeležencev banketa dvignilo e svojih sedežev in ga burno pozdravilo. Baldwin je bil tako ginjen, da je le kratko govoril. Rekel je, da veruje, da se bo edinstvo imperija ohranilo, če bodo vsi enako ljubili osebo in splošno svobodo. Za njim je govoril kanadski ministrski predsednik Mackenzie King, ki se je Baldwinu zahvalil za usluge, ki jih je storil angleški svetovni državi.

Reševanje Španije - z besedami

London, 25. maja. o. Odbor za nevmešavanje je včeraj imel sejo, na kateri se je bavil z možnostmi za pooblaščenje vojne v Španiji, katere do zdaj še ni bilo mogoče narediti bolj človeške. Na seji so sklenili, da bodo poslali obema vojskujočima se strankama v Španiji nujen poziv, naj ne uporabljata prekrutih in prenečloveških sredstev v medsebojnem boju. Dalje je odbor proučeval natančen načrt za odpoklic inozemskih prostovoljcev, ki so neposredno ali posredno udeleženi v španski državljanski vojni. Odbor je tudi poslušal poročilo francoskega odposlanca o tem, kaj je francoska vlada ukrenila glede republikanskih letal, ki pristajajo na

francoskem ozemlju. Francoska vlada bo v bodoče zaplenila vsa taka letala.

Po seji odbora za nevmešavanje je bilo objavljeno uradno poročilo, ki pravi, da bo v sredo zopet seja odbora. Na dnevnem redu je vabilo obema strankama v Španiji, da naj skleneta premirje in poročilo pododboru, kako organizirati odhod prostovoljcev iz Španije.

London, 25. maja. AA. DNB. Ves jutranji londonski tisk piše obširno o možnosti posredovanja v španski državljanski vojni. »Daily Telegraph« piše, da ni verjetno, da bi poskus posredovanja uspel, ker sta ravno sedaj oba tabora v Španiji prepričana o bližnji zmagi.

Rim, 25. maja. AA. Diplomatski urednik Stefania poroča: Izvemo, da je Anglija podzvela korake za premirje v Španiji in za odhod prostovoljcev iz Španije. Italijanska kraljevska vlada je prejela sličen predlog iz Londona. Takoj po vrnitvi zunanjega ministra grofa Ciana iz Budimpešte so v zunanjem ministertvu začeli proučevati ta predlog.

Naš vojni minister v Škodovih tovarnah

Praga, 25. maja. AA. ČTK. Jugoslovanski vojni in mornariški minister, armadni general gosp. Ljubomir Marić je včeraj v spremstvu češkoslovaškega vojnega ministra g. Mahnika in višjih častnikov obiskal veliko metalurgično podjetje Škoda v Plznu. Ravateljstvo tovarne je priredilo kosilo njemu na čast. Ob tej priliki je minister Marić izročil odklankanje generalu Šipeku, polkovniku Dvoržaku in ravnatelju tovarne g. Dobijanu. V imenu odklankanja se je zahvalil general Šipek, ki je podčrtal nezlomljivo zavezanost obeh bratskih armad in za prošil ministra generala Marića, da naj tolači njegova čustva globokega spoštovanja napram jugoslovanskemu kraljevskemu domu. V tovarni in po ulicah so ljudje jugoslovanske goste navdušeno pozdravljali.

Angleški načrti za delitev Palestine

London, 25. maja. Angleški listi pišejo o novi razdelitvi Palestine v židovski in arabski del. Arabski del bi prišel pod emirja v Transjordanijo. Pretežno krščanska mesta pa ne bi prišla niti pod židovski, niti pod arabsko upravo, in bi bila pod posebnim angleškim nadzorstvom.

To vprašanje obravnava zdaj angleška kraljevska komisija za Palestino. Zdi se, da bodo Angleži svoj načrt za razdelitev Svete dežele tudi izvedli. Taki rešitvi palestinskega vprašanja nasprotujejo Judje in Arabci, ker eni kakor drugi zahtevajo zase vso Palestino. Jude namerava Anglija potolažiti tako, da bi judovski del dala vladati pri Zvezi narodov. S tem bi bili Judje tudi kot državna celota zastopani v tej mednarodni ustanovi.

Boji na španskih bojiščih divjajo naprej

Salamanca, 25. maja. AA. Havas: Uradno poročilo pravi, da so nacionalisti odbili rečni napad pri Lasvinas. Na baskovski fronti prodirajo nacionalisti v osredku Dime. Nacionalisti so sestrelili tri sovražna letala. Rdeča letala so zopet bombardirala prebivalstvo v ozadju fronte.

Valencia, 25. maja. AA. Havas: Obrambno ministertvo je objavilo, da so vladna letala bombardirala nacionalistični transport, ki je vozil v Torijos. Na asturskem bojišču so vladna letala bombardirala sovražne postojanke pri Penaciori. Na baskovski fronti so vladna letala sestrelila dvoje letal, eno vladno lovsko letalo je bilo v zračni bitki uničeno.

Madrid, 25. maja. AA. Havas: Vojni minister je objavil, da so včeraj republikanske čete na fronti ob Guadalajari zavzele 7 vasí.

Bilbao, 25. maja. AA. Havas: Sovražna letala so bombardirala Mungijo in zanetila več požarov. Več hiš smo zaradi varnosti izpraznili. Popoldne

so ista letala metala bombe na vas Sestao. 15 oseb je bilo ubitih.

Barcelona, 24. maja. AA. Radijska postaja je objavila, da so bile včerajšnje bitke na baskovski fronti zelo krvave. Nove čete niso mogle prodreti do Gondramenta.

Salamanca, 25. maja. AA. Havas: Uradno poročilo nacionalističnega štaba pravi, da so nacionalistični oddelki odbili sovražnika pri Soriji. Na baskovski fronti so nacionalisti prodrli do Cugonije. Tri sovražna letala so sestrelili. Rdeča letala so bombardirala Calato.

London, 25. maja. AA. DNB: Notranji minister sir John Simon je obiskal taborišče baskovskih otrok, ki so jih parniki te dni izkrcali v Southamptonu.

Madrid, 25. maja. AA. Havas: Včera so vladni oddelki zavzeli več vasi vzhodno od Sigvence. Bitka je trajala 7 ur. Sovražnik se je se slabo upiral.

Zlata denarna podlaga v Angliji

London, 24. maja. b. Vzporedno z imperijsko konferenco vodijo v Londonu tudi pogajanja za vzpostavitev zlate podlage v Angliji. Govori se, da je pri tej priliki na predlog angleške vlade prišlo do kompromisa, tako da bi članice britanskega imperija prodale zlato po ceni 140 angleških šilingov za unčo. Ni pa še znano, če bo to ceno plačala angleška vlada, ali angleška banka. Ta cena je precej izpod sednje cene zlata. Če bi se dosegli dobri rezultati, bodo članice britanskega imperija pooblašene, da smejo kovati nove kovance ter bi torej iz tega kompromisa nastal prehodni korak za vzpostavitev splošne zlate valute.

Smrtne ostanke velikega španskega pisatelja Ibaneza so te dni prenesli v grobnico v valencijski stolnici. Ibanez je napisal več romanov iz revnega kmečkega življenja na riževih poljih okoli Valencije.

Veliki neredi so bili zadnje dni na shodih Francoske ljudske stranke po raznih krajih v Franciji, ker so komunisti zborovalce napadali. Poyosd je morala nastopiti policija z orožjem.

Romunski prestolonaslednik na Poljskem

Varšava, 25. maja. AA. (Pat) Danes je prispel v Varšavo vojvoda Mihael, romunski prestolonaslednik, da v imenu kralja Karola II. povabi predsednika poljske republike Moscickega. Prestolonaslednika je na postaji pozdravil v imenu predsednika republike zunanji minister Beck. Prestolonaslednik se je odpeljal e postaje v gradič predsednika republike, kjer bo prebival za svojega obiska na Poljskem.

Za obisk visokega gosta prinašajo vsi poljski listi tople članke s pozdravi in dobrodošlico vojvodi Mihaelu ter poudarjajo neomajno prijateljstvo med Poljsko in Romunijo.

Komisija radi plinske eksplozije v Igriški ulici

Ljubljana, 25. maja.

Včeraj zvečer ob pol devetih se je v samskem stanovanju učiteljice Albine Traven v banovinski hiši v Igriški ulici št. 3 pripetila huda nesreča, ki jo je povzročil plin. Celo stanovanje Travnove je razdejano, vse vmesne stene je močna eksplozija, ki so jo slišali vsi stanovalci hiše ter tudi sosedje, do tal podrla. Travnova sama je bila od eksplozije močno ožgana ter so jo z reševalnim avtomobilom odpeljali v bolnišnico.

Danes dopoldne ob devetih si je stanovanje Travnove v petem nadstropju ogledala komisija, ki so jo tvorili g. ravatelj mestne plinarne g. ing. Bartl, dalje ing. mestne plinarne g. Gregorka, od banske uprave pa ing. Črnivec ter ing. Sitar. Komisija je prisostvoval tudi upravitelj hiše g. Dular Robert ter zastopnik banovinskega zavarovalnega sklada. Komisija si je podrobno ogledala stanovanje ter skušala ugotoviti vzrok nesreče. Takoj ugotovila so, da bi moralo biti v kopalnici, kjer se je eksplozija pripetila, najmanj 2 kubika plina. Ker gorilec v kopalnici spušča po 400 litrov plina na uro, bi se bil moral plin v kopalnici nabirati vsaj dve uri. Komisija je ugotovila obenem, da bi bila od tolike množine plina Travnikova takaj mrtva, če bi se bila nahajala ob eksploziji v kopalnici. Komisija je našla v banji več cunj, ki so bile namočene z bencinom. Tudi je v bližini stala staklenica, v kateri je bilo še nekaj bencina. Dalje je komisija našla v bližini lavor, ki je bil ves ožgan, prav tako so bila vrata v notranjosti ožgana. Po tem tem je komisija sklepala, da eksplozija pač ni mogla nastati od uhajajočega plina, marveč se je moral brez dvoma užgati bencin, s katerim je Travnova najbrž ali nekaj čistila ali kako drugače ravnila.

Hišnica je povedala, da je bila eksplozija v hiši strašna. Vsi stanovalci so hipoma zbežali iz svojih stanovanj na hodnike in ven na cesto. Travnova je prihitela na balkon ter klicala na pomoč. Kako

Dr. Schacht zbližuje Nemčijo s Francijo

Pariz, 25. maja. »Echo de Paris« piše o bližnjem prihodu nemškega ministra Schachta v Pariz, ki bo svedčano odprl nemški dom na mednarodni razstavi. List namiguje, da se bo dr. Schacht v Parizu pri marsikateri priliki sestel z vodilnimi francoskimi osebnostmi in govoril z njimi o političnih in finančnih vprašanjih. Trgovinska pogajanja med Francijo in Nemčijo za sklenitev nove pogodbe potekajo sedaj ugodno. Zato pričakujejo, da bodo že v kratkem popolnoma uspele. Ker bo pa te dni zunanjji minister Dibos v Zenevi, bo svedčano kosilo na čast dr. Schachta v zunanjem ministertvu priredil njegov namestnik minister brez listnice Camille Chautemps.

Obisk italijanskega kralja v Budimpešti je po mnenju evropskega časopisja zelo dvignil mednarodni ugled Madžarske.

močna je morala biti eksplozija, se je videlo po tem, ker so bili od močnega pritiska celo ključji v vratih skriviljeni. Škoda v stanovanju Travnove znaša približno do 15.000 din.

Umrl je mož...

V NEDELJO 23. T. M. POPOLDNE JE ZA VEČNO ZATISNIL OČI DR. IVAN PRIJATELJ

Rodil se je 23. decembra 1875 v Sodražici pri Ribnici, torej v tistem delu naše domovine, ki je dala tako slavna imena kot so Trubar, Levstik, Stritar. Z devetimi leti je šel v šolo. V Ljubljani je študiral gimnazijo, kjer je bil v Alojzijevešči in je sodeloval pri »Domačih vajah«. Po maturi je odšel na Dunaj, kjer se je najprej vpisal na medicino, vendar ga je slavistika tako vlekla, da je zapustil medicino in se je vpisal na filozofsko fakulteto. Bil je Jagičev učenec. Ko je končal univerzo, je odšel v Rusijo k Pupinu. Potovalec je po Finskem, Nemčiji, Franciji in Poljskem. Pozneje je postal knjižničar dvorne knjižnice na Dunaju. Tu je ostal do osvobojenja. — Po osvobojenju je prišel za profesorja na ljubljansko univerzo.

Njegovo delo je ogromno. Preko 260 esejev, razprav in knjig. Iz slovenske literarne zgodovine: o Kersniku, Prešernu, Cankarju, Murnu, Stritarju, Askercu itd. Potem njegovi Profili. — Predvsem pa knjiga o predhodnikih in idejnih utemeljiteljih ruskega realizma. — Mnogo stvari je ostalo v rokopisu. To so suhi podatki, ki ne morejo pričarati tistim, ki ga niso osebno poznali, njegovih živih oči, mladostno-prešernega nasmeha, fine satire, vesele kretne razigranega optimizma in fantovstva, tistega fantovstva, ki nas je vedno znova pritegovalo in pomlajalo.

Umrl je mož, kakršnih stoletje malo rodi. — Njegova mladost je tekla v času, ko je bilo slovensko vprašanje komaj postavljeno, ko še niso mogli slutiti, kam bo odneslo ta mali kosček zemlje, ki je tako izpostavljen prepihu Evrope. — In vendar so bile njegove geste odločne in jasne. Premoteno si je zarisal pot, odkriti literaturo slovenskega naroda, postaviti naše ljudi na evropsko ravino. Dvigniti naše ozke razmere na višji nivo, opolniti naše delo z modernimi mislimi in vidiki, postaviti slovensko literarno dogajanje in presojanje na tako estetsko višino, da bo sam od sebe odpadel vsak diletantizem in vsako šarlatanstvo. Biti vsaj neke enakovreden z drugimi zapadnimi narodi.

Ker so nam bila politična vrata zaprta, je bilo prav, da smo vsaj tu naredili odločen korak.

Ko je na Dunaju kot knjižničar dvorne biblioteke postal znan in slaven in ko je imel možnost, da naredi kariero na kaki evropski stolici, se je pogledil v študij slovenske preteklosti, samotnega ustvarjanja slovenskega človeka. In tako je bil med prvimi, katere je poklicala mlada slovenska univerza, da ji s svojim bogatim znanjem in temeljitim delom ustvari tradicijo in sloves.

Umel je znanstvenik...

Ko se je na Dunaju odločil, da bo pustil medicino in ko se je posvetil slavistiki, se je začelo za njega smotno znanstveno delo. Filozofsko široko razgledan, se je v Rusiji in na Poljskem tako pogledil v njihovo slovensko književnost, da so ga zapadle univerze vabile, da bi prevzel mesto profesorja slovenske književnosti. Njegova predavanja iz ruske in poljske književnosti na ljubljanski univerzi so bila prava odkritja za tistega mladega človeka, ki se je začel baviti s slovanskimi literaturami.

Toda njegovo glavno znanstveno delo je bilo usmerjeno drugam. — Odkriti in v moderni vidiki osvetliti slovensko literarno preteklost. — Kdo bi precenil vso njegovo marljivost v dvorni dunajski biblioteki, ko je zbiral podatke za našo zgodovino, kdo verjel v njegovo originalnost pri iskanju podatkov in dokumentov za našo književnost, kdor ga ni videl pri tem delu, kdor ni videl njegovih zapisov in slišal njegovih predavanj. — Njegova sistematičnost in skrbnost sta Slovincem rešili marsikak dokument, bi bi se drugače izgubil. Bil je v resnici centralna osebnost in preporočitelj slovenske književne kritike in zgodovine. Z njegovo pomočjo in ob njem je rasel mlad rod, da bo mogel prevzeti ogromno dedščino in odgovornost za našo rast v bodočnosti.

Umel je umetnik...

Toda njegovo ogromno znanje ni bilo mrtvo, ni bilo samo material, po katerem bi s težavo iskal žive podobe. — Vsaka njegova beseda, vsak stavek, predavanje, esej in študija, je pri njem postala živa resničnost. Njegova plastična prispodoba, sočen in tečen stil, sta pri nas ustvarila nov način pisanja in obravnavanja literarne zgodovine. — Dr. Ivan Prijatelj je bil umetnik. Pa je vedel, kako nastane umetnina, občutil je vso bolečino ustvarjalca in zato ni čudno, da mu je bil tako blizu esej. In je naš prvi esejist. Tako prirojen mu je bilo to umetniško izražanje, da so vsa njegova dela in celo razprave pisane bolj v esejističnem kakor pa znanstvenem stilu.

Njegova ozka povezanost z umetnostjo ga je privela, da je mnogo prevajal predvsem iz nemščine, od drobniških lirskih pesmi do Onjegina, Turgenjeve frize in »Revizorja«.

Umel je človek...

Ne bi poznal dr. Prijatelja, če ne bi poznal njega kot človeka. Široko izobražen mož, vsega temperamenta, ljubezniv in priazen do vsakega. Iz globokega spoznanja zgodovinskih resnic je rasel v slovensko realnost, vedno na strani pravice in resnice. — V času praznih gesel, varljivih programov, je znal točno presoditi globljo resničnost slovenskega človeka in globljo problematiko slovenskega vprašanja.

Ni bil eden izmed tistih, ki bi omagal sredi po-
ta. Težko ga je tepla njega osebna usoda. Marsi-

katere bridkost je moral doživeti, toda življenje ga je potrla, a ne strlo.

Šel je preko vsega. Z nasmehom, za katerim se je čim dalje večkrat skrivala trpkost, je sedel v družbi, šel sam preko ulice, predaval na univerzi. Bil je vodnik, ki je dajal zgled.

Zgled mladini, ki veruje v slovensko končnost, dokazano v naši preteklosti, ki veruje v slovenske-

Jutri podpis kolektivne pogodbe stavbinskega delavstva?

Pogajanja traja leto dni. Pogodba za vso banovino

Ljubljana, 25. maja.

Lansko leto je bil 5. junija sklenjen in podpisan med stavbeniki in stavbenim delavstvom poseben zapisnik, ki je določeval, da se bo med obema strankama sklenila kolektivna pogodba do 1. jan. 1937. Ta zapisnik je podpisalo skupno okrog 50 podjetnikov gradbene stroke ter vse delavske strokovne organizacije. Od tedaj dalje so vsi jesen in zimo trajala neizbrisna pogajanja za omenjeno kolektivno pogodbo, ki pa še danes niso končno zaključena in podpisana. Delavstvo je polagoma postajalo nervozno in nestrpno ter je začelo zgubljati pravo voljo in upanje, da podjetniki v resnici iskreno mislijo o sklenitvi kolektivne pogodbe. Stvar se v resnici vleče že neprimerno dolgo in tudi javnost že nekako nestrpno pritakuje, kdaj bo kolektivna pogodba med stavbinci in stavbeniki podpisana.

Zanimali smo se za ves potek pogajanj ter smo naprosili enega izmed delavcev, ki se je udeleževal posvetovanj o tej pogodbi, da nam izpriča svoje mnenje in sodbo o stvari. Moramo pribiti, da so vsaj nekateri odgovori nekoliko presenetili. Sicer pa naj navedemo ta razgovor.

Lanski sporazum med stavbeniki in stavbinci

Lanska stavka zidarjev in vsega stavbinskega delavstva se je začela predvsem zaradi tega, ker pač nobena panoga delavstva zastran krize ni bila bolj prizadeta, kakor ravno stavbinci. To je seveda čisto razumljivo. Gradbeno delavstvo je zaposleno letno jedva nekaj mesecev v glavni letni sezoni. Ponudba delavne sile za s tega stališča razumljivo velika in to dejstvo je pritiščalo delavske meze nazaj. Razen tega so stavbinci že po svoji naravi dela manj dostopni za strokovne organizacije, zaradi tega pa seveda še bolj izpostavljeni slabim delavskim delovnim pogojem, ki so jih povsem prosto uveljavljali delodajalci.

Delavstvo stopi v stavko

Iz vsega tega se je lani porodila stavka stavbinskega delavstva, ki je skupno obsegala okrog 2400 ljudi. V Ljubljani se je stavka začela 29. maja ter je trajala dober teden, drugod po deželi se je stavka začela pozneje. Do stavke so prejemali zlati težaki vpravo beraške meze, velika večina njih od 1.40 do 3.50 Din na uro. Kdor razume, kako trdo delo je ravno delo stavbinskih delavcev, bo moral priznati, da so se delavci takim sramotnim mezdami upravičeno uprili.

Podjetniki so navajali, da jim grozi velika škoda, če bi delavstvo dalj časa vztrajalo v stavki, ker imajo sklenjene pogodbe in roke glede posameznih gradbenih del. Zato je delavstvo rado pristalo, da stavko konča in da začasno pristane na to, da se bodo prava pogajanja za sklenitev kolektivne pogodbe sklicala pozneje. Tako je bil 5. junija lani podpisan v Ljubljani zapisnik o meznih pogajanjih, ki je določal na splošno, da se bo kolektivna pogodba med gradbenimi podjetji ter gradbenim delavstvom sklenila najkasneje do novega leta 1937. Meze delavstva so se s tem zapisnikom na splošno nekoliko dvignile.

Pogajanja za kolektivno pogodbo

Najprej so se vršila obojestranska posvetovanja ter so se sestavljali predlogi in načrti za kolektivno pogodbo. Stvar je napredovala sumljivo počasi. Tako je Delavska zbornica šele 13. decembra mogla sklicati prvo skupno posvetovanje, ki so se ga udeleževali zastopniki inženirske zbornice, Zveza pooblaščenih graditeljev, Zveza zidarjev mojstrov iz Ljubljane in Maribora, Zveza tesarskih mojstrov iz Ljubljane in Maribora, za delavstvo pa tri strokovne delavske organizacije po svojih zastopnikih — ZZZD takrat še ni bila vabljena na posvetovanja. — Posvetovanje je vodil v imenu Delavske zbornice g. Stanko.

Na tem prvem skupnem posvetovanju je bilo ugotovljeno od strani delavcev, da so delavske strokovne organizacije že oktobra poslale podrobno izdelan predlog za kolektivno pogodbo in je bilo tedaj dovolj časa, da bi se bila pogodba že sklenila. Delodajalci so ob tej priliki podčrtavali svojo pripravljenost, da se kolektivna pogodba čimprej sklene.

Nikakor ne pretiravam, če vam izjavim, da smo takoj ob prvem sestanku začeli delati točno tako, kakor smo vajeni brati, da delajo v Zenevi svetovni diplomati. Delodajalci so na tem posvetovanju izrekli željo, da naj vlada izda čimprej zakon o najnižjih mezdah ter obenem tudi zakon o pobijanju neelojalne konkurence, oziroma o pobijanju sušmarstva.

Izvoljena je bila paritetna komisija

Iz obeh prizadetih strank, ki je seveda takoj sestavila resolucijo na kr. vlado. Za to resolucijo so soglasno glasovali vsi delodajalci, medtem ko so nekateri izmed delavskih zastopnikov izjavili pomisleke zoper predlagano resolucijo. Zato so delodajalci smatrali, da ta sestanek ni bil dovolj uspešen in koristen. Predlagali so obenem, naj bi se izvolil nekaj ožji odbor, ki naj bi stvar podrobno proučil. Ta ožji odbor je vso zimo zasedal, in sicer je bil prvi sestanek odbora že 17. decembra. Ob tej priliki se je obravnavalo in končno sprejelo prvo poglavje nove kolektivne pogodbe. To so bile splošne določbe, ki niso delale težav.

Toda že na drugem sestanku 21. decembra je počila bomba. Medtem so bili namreč socialisti izdali nekaj letak proti delodajalcem, kjer so jim očitali »profitarstvo in grdo hlepenje po izžema-

ga kvalitetnega človeka, ki veruje v svobodno iskanje in priznanja resnice.

Dr. Ivana Prijatelja ni več med nami...

Se danes se spominjam sobe 77 na univerzi. Polna je mladih, razglatih ljudi. Veselo govorijo med seboj in debatirajo. — Nenadoma se odpro vrata. Vse utihne. V sobo stopi, on. Ves mlad gre za kateder, iz aktovke vzame skripto in začne s temperamentnim glasom predavati. — Njegov glas in stil nas je ozarjal.

Njega danes ni več. Njegov glas je obmolnil. Vse drugo pa nam je ostalo v dedščino.

Ostalo kot večni spomenik slovenske tvornosti in kulturnega dela pravega velikana.

Slava velikemu Slovincu, Ivanu Prijatelju!

1. Pogreb + profesorja dr. Ivana Prijatelja bo danes ob 5 popoldne izpred Narodnega doma, kamor so danes jutraj prepeljali truplo pokojnika (in ne z Mirja).

nje. Povod temu letaku je dala neka nesreča v Ljubljani, kjer je nekoga delavca pri delu voziček do smrti zmečkal. Letak je očital podjetnikom, da premallo skrbijo za varnostne naprave. Ta letak je postal

jabolko spora med strankama...

ker so podjetniki smatrali, da so taki očitki krivični in žaljivi obenem in so zahtevali zadoščenja. Delavci so nasprotno izjavljali, da ta letak nima s pogajanjem nobene zveze. Delodajalci so uporno vztrajali, da zahtevajo zadoščenje in so rekli, da bi sploh ne bili prišli na sestanek, če ne bi bile obenem prizadete tudi druge delavske strokovne organizacije razen socialistov. Pri tem so tudi ostale tri delavske strokovne organizacije — zdaj se je posvetovanj udeležila tudi že ZZZD — izrazile svojo željo, naj bi socialisti s takimi nepotrebnimi incidenti ne zavlačevali pogajanj. Posebno zastopnik ZZZD je poudaril, da stavbinec ne zastopajo zgoli socialisti, marveč tudi ostale delavske organizacije, zato nihče nima pravice, lastiti si zase monopol gled zastopanja delavstva.

Končno je bilo sklenjeno, da se pogajanja ožje- ga odbora odložijo, da bodo medtem delodajalci v najkrajšem času izdelali protipredlog o načrtu kolektivne pogodbe. Dogovorjeno je bilo obenem, da bo Delavska zbornica takoj zopet sklicala nadaljnje

Veliko in prekrasno filmsko delo polno ljubezni, strasti in pravega ruskega razpoloženja

EJ UHNJEM

Režija: V. Strichovski. Glasba: M. Levine.
V glavni vlogi: Inkišinov, Charles Vanel,
Pierre Blanchard, Vera Corene.

Divna in nepozabna romanca brezkončne ruske stepe in melanholične Volge.

Premiera v sredo 26. maja
v kinu UNION.

Cigani s 26 vlomi - v rokah pravice

Maribor, 24. maja.

Znano je, da so v zadnji dobi cigani izvršili po Stajerskem, Prekmurju in Medimurju celo vrsto drznih vlomov in tatvin, zlasti v boljše za-
ložene podeželske trgovine. — Dolgo niso mogli priti na sled tem roparjem, dokler niso končno pred kratkim orožniki v Križevcih pri Ljutomeru najdrzejše člane tolpe izsledili, prišli in oddali sodišču. Sodišču je bil izročen cigan Baranja Jožef s ciganskim imenom »Dilino« in »Komisar« iz Boreje v Prekmurju, Sarkež Jožef s ciganskim imenom »Koš« in Baranja Joško s ciganskim imenom »Lako«. Zadnja dva sta iz savske banovine. Vsi trije so še mladi, stari komaj po 20 let. Prva dva člana te tolpe sta bila že zaprta v Zlataru, pa sta lani decembra prekopala zid ječe in pobegnili ter v družbi z drugimi cigani nadaljevala svoje roparsko delo. Baranja Jožef je imel vedno in tudi ob arelaciji s seboj skrajšano vojaško puško, nabito s 6 patroni. Prijete člane ciganske družbe je zasledovalo večje število sodišč in orožniških postaj iz dravske in savske banovine zaradi nič manj kakor 26 večjih vlomov in tatvin.

V Konjicah že delajo

Konjice, 25. maja.

V Lavrichovih tovarnah je zopet oživel... Delavci so zopet prišli in zavzeli svoja mesta pri strojih, v delavnicah, življenje v Konjicah zopet teče svojo staro pot... Delavstvo je veselo, zaveda se svoje prve velike zmage, ponosno je na svoj prvi uspeh javni nastop, preživelo je svojo preizkušnjo.

V petek zvečer je delavstvo polnoštevilno zborovalo pod vodstvom delavskih zaupnikov. Navzoč je bil tudi delegat ljubljanske centrale ZZZD. Prišel je tudi zastopnik Delavske zbornice g. Stanko iz Ljubljane. Oba delegata sta delavstvu razložila uspeh pogajanj v Ljubljani.

V soboto zjutraj je bila ponovna seja delavskih zaupnikov z zastopniki podjetja, dopoldne pa so se zastopniki delavstva sestali tudi z lastnikom tovarne g. Lavrichom. Ob tej priliki so se uredile vse stvari in podrobnosti, ki jih je določil zapisnik, sklenjen in podpisan v Ljubljani. Določil se je tudi stavek delavstva, ki naj začne v ponedeljek delati. Stavek se je dvignil od določenih 128 na 138 delavcev. Obenem je podjetje obljubilo, da bo delavcem po potrebi izplačevalo tudi predujma na zaslužene meze, in sicer do 80%; delavci bodo morali že v petek naznaniti, koliko žele prejeti v soboto predujma.

V nedeljo je bil nato ponoven dobro obiskan shod ZZZD v Konjicah. S tem shodom se je dejansko zaključil prvi del meznega boja konjinskih usnarjev. Delavci so prepričani, da bo odsej v Konjicah znosnejše in da bo zlasti g. Lavrich ostal pri svoji moški besedi, ki jo je delavstvo z zadoščenjem in priznanjem vzelo na znanje.

Banovinski odbor JRZ za naše združništvo

Ljubljana, 25. maja. V nedeljo se je v Ljubljani sestel banovinski odbor JRZ. Seje so se udeležili skoraj polnoštevilno zastopniki vseh okrajev v dravski banovini in člana glavnega odbora stranke senator gosp. Smodej Franc in odvetnik gosp. Ažman Josip. Samo zastopniki enega okraja so bili upravičeno zadržani. Seji je predsedoval podpredsednik banovinskega odbora minister dr. Miha Krek, ki je podal izbrpno poročilo o naši notranji

posvetovanje, čim bodo dani za to potrebni pogoji. Poudarjeno je bilo tudi, da do 1. januarja 1937 pač ne bo mogoče izdelati in podpisati kolektivne pogodbe, zato so zastopniki delodajalcev obljubili, da bodo vplivali na podpisnike svoječasnega zapisnika, da bi ta zapisnik priznavali tudi še dalje po 1. januarju. Toda na to so pristali le redki izmed prejšnjih 50 podpisnikov.

Tako je potekala zima,

blizala se je že nova gradbena sezona, podjetniki so sklepali pogodbe o gradnjah, delavci pa so se zmerom še čakali in čakali... Končno je ban dr. Natlačen na pobudo ZZZD odredil, naj se skliče dne 18. marca novo posvetovanje, ki ga je zdaj vodil v imenu banke uprave inšpektor dela g. Gorjanc. Tako so se pogajanja vsaj premaknila z mrtve točke. Na tem sestanku, ki so se ga zopet udeleževali zastopniki graditeljev, kakor zastopniki delavstva, so že začeli obravnavati posamezne točke nove kolektivne pogodbe. Toda kmalu se je pokazalo, da bodo vsi ostale točke lahko sprejeli, da pa bo vprašanje meznega razmerja in plačilnih pogojev med obema strankama najtrši oreh...

Nato so se zopet začela podrobna proučevanja odborov, ki so kakor v Zenevi zopet zasedali teden za tednom, časih en dan, časih kar dva dni v tednu, — in ob nastopu gradbene sezone sporazum še vedno ni bil dosežen in še danes ni končno do-
sežen.

V čem obstoji še spor?

Samo glede delavskih mezd. Delavci so bili zelo popustljivi. Dočim so prvotno zahtevali mezde najmanj 3.50 Din na uro, so pri izdelavi besedila pogodbe pristali tudi na mezde 2.25 do 3.75 Din na uro. Delodajalci pa vztrajajo na svojem predlogu, ki določa za težake zgolj 2.25 do 3.25 Din na uro. Razen tega zahtevajo delodajalci, da je treba natančno določiti razmerje posameznih skupin težakov, ki naj prejemajo manjšo in višjo mezo. Glede zidarjev in tesarjev je stvar lažja in skoraj ni sporov, gre polemikam samo še za težake, torej za navadno nekvadrirano delavstvo.

Prejšnji petek 22. t. m. se je že zdelo, da bo pogodba podpisana, vendar pa so stvar onemogočili podjetniki, ki so nekako hoteli izigrati že prej dogovorjene meze.

Bo - ali ne bo?

V sredo dopoldne bo v Delavski zbornici ponoven sestanek obeh prizadetih strank ter bo ob tej priliki kolektivna pogodba končno podpisana. Seveda, če se podjetniki ne bodo zopet premislili.

Važno je, da bo nova kolektivna pogodba med stavbeniki in stavbinci veljala po novi Uredbi o najnižjih mezdah za vso dravsko banovino brez izjeme. Po tej uredbi so določene tudi posebne sankcije, kdor pogodbe ne bo izpolnjeval. In to je tisto, česar se menda podjetniki najbolj boje...

in zunanji politiki. Posebej je referent poudaril socialnopolitične zakone, uredbe in odredbe, ki jih je izdelala in izdala sedanja vlada. Podal je sliko o trgovskih sporazumih, s katerimi je vlada uredila in razširila naša zunanja tržišča in plačilni promet. Poročilo je banovinski odbor soglasno odobril.

Zastopniki okrajev so poročali o gospodarskem in političnem stanju v svojih okrajih. Banovinski odbor je ugotovil mnoge koristne posledice, ki jih je povzročilo delo vlade na polju socialne politike in v mnogih panogah gospodarstva. Ugotovil je, da je sedaj najvažnejše in najnujnejše vprašanje: obnova likvidnosti in rednega delovanja denarnih zavodov, zlasti kreditnega združništva.

Prijet tat perila

Ljubljana, 25. maja.

Včeraj dopoldne se je mudila perica Lampič Marija iz Bizovika pri svojih strankah, svoj voziček pa je pustila na cesti v bližini lekarne Sušnik. To priliko je porabil 37 letni Glinšek Janez iz Smarja, ki je jadrno pograbil z vozička cel ovoj perila v približni vrednosti 1000 Din. Slučajno pa je šel tedaj mimo brat Lampičeve, ki je tatvino opazil ter tatu zasledoval. Na tromoslovju je tatu zgrabil, mu vzel perilo, tatu pa izročil stražniku na Marjinem trgu. — Aretaciji se je Glinšek močno upiral ter je moral stražnik poklicati na pomoč svojega tovariša.

Policija je včeraj prišla tudi 17 letnega Močilnikarja Ferdinanda iz Kresnic, ker je bil osumljen vlomja, ki je bil prejšnji mesec izvršen pri posestniku Mavcu v Lanišči pri Smarju. Močilnikar je pobral ob tisti priliki nekaj zlatinice in perila, zdaj pa je bil zaposlen pri nekem posestniku v Tomačevem, kjer ga je policija prišla in zaprla.

Podružnici Slov. doma

v Ljubljani:
Miklošičeva cesta 5
Tyrševa cesta (Poštni dom)

Naš paviljon na pariški razstavi

Pariz, 22. maja.

Odlaganje in prestavljanje začetka svetovne razstave v Parizu je, kakor veste, postalo že legendarno. Po slovesnih uradnih napovedih bi se morala razstava začeti 1. maja in naj bi predstavljala veliko zunanjo, recimo reklamno manifestacijo francoske ljudske fronte. Toda z začetkom 1. maja ni bilo nič, ker so se zaradi neprestanih stavk in nagajanja strokovnih organizacij dela okrog 1. maja šele z vsem tempom začela. Delavcem je vodstvo razstave zvišalo plače na 120 do 200 frankov, 15.000 ljudi dela noč in dan in razstava bi se po najslovesnejših uradnih napovedih morala uradno odpreti 21. t. m., za javnost pa čez dva dni.

Razstave se udeleži tudi naša država. Jugoslavija ne bo zadnja po številu obiskovalcev, ki jih bo na razstavo poslalo. Zato je razumljivo zanimanje,

kakšen bo naš paviljon

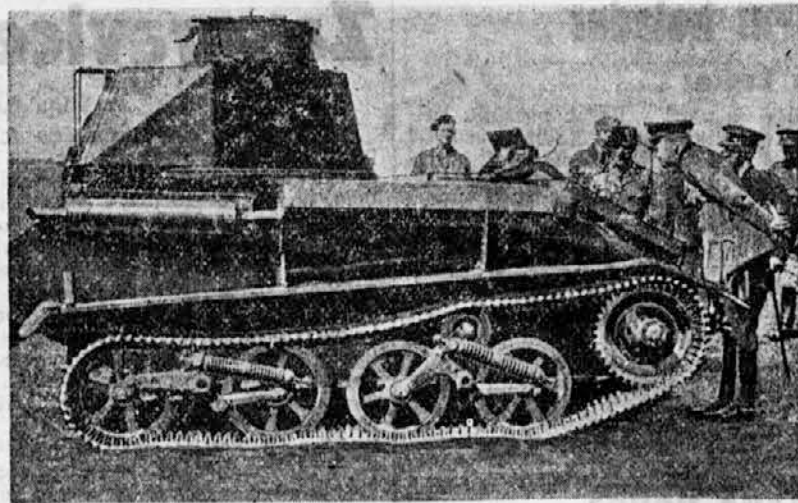
ki bo reprezentiral našo državo in kazal njen napredek in usvarjanje na vseh področjih gospo-

biti sram, kakor je sicer rado ob podobnih primerih.

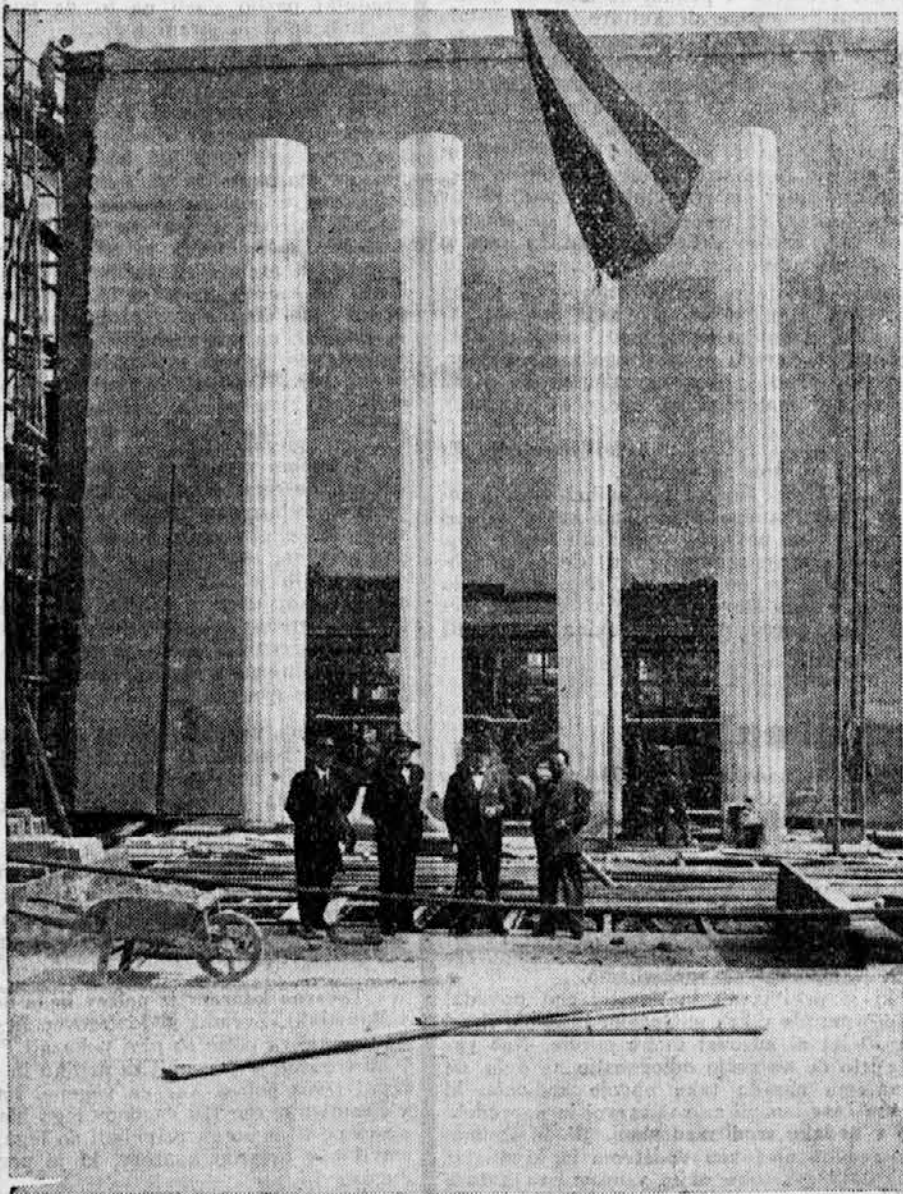
Paviljon stoji tik ob novem in preurejenem Trocaderu. Zunanjo so dela v surovem stanju dokončana, toda vsa stavba je še v ogradjah in odrih. Ima dva dela. V glavnem delu bo reprezentativen vhod ter umetniška razstava, manjši in daljši del pa bo namenjen predvsem razstavi in propagandi naših naravnih krasot. Tam bo prikazano na zanimiv način stanje našega tujkega prometa in njegova organizacija.

Paviljon stoji na precej visoki ploščadi, zato je na videz dosti večji, kakor pa je v resnici. Torej vidite, da nam celo usoda pomaga pri propagandi za našo veličino. Za to prednost na razstavi nas zavida marsikatera druga država, ki bo mogla narediti impozanten vtis z dragimi denarji, mi pa se bomo postavljali kar zastoni.

Izpred našega paviljona je krasen razgled na Eiffelov stolp in na glavni razstavni prostor. Skoraj naravnost, nasproti našemu paviljonu se dvigata orjaška razstavna stolpa Rusije in Nemčije,

Nemški vojni minister maršal Blomberg na obisku v Angliji, kjer si je ogledal najmodernejše angleške tanke

Štirje snežnobeli stebri iz dalmatinskega marmorja ob pročelju jugoslovanskega razstavnega paviljona v Parizu. Spredaj stoje jugoslovanski zastopniki: tajnik komisariata Petrovič, prvi tajnik jugoslovanskega poslanstva Rajković, načelnik razstavnega paviljona dr. Cuvaj in šef presbiterja Vučetič. Foto L. Bajc.

darskega in kulturnega izživiljanja. O našem paviljonu do zdaj še ni bilo nikjer videti kake slike in nedvomno vam ustrežne, če vam navedem nekaj podrobnosti o paviljonu in o delih, ki jih zdaj tam končujejo.

Naš paviljon je z ostalo razstavo vred zadela enaka usoda. Dela so se zakasnila tako, da paviljon niti na zunaj še ni dovršen. Te dni postavljajo pri pročelju zunanje znake, po katerih se bo paviljon ločil od drugih: štiri snežnobele marmornate stebre iz pravega in pristnega dalmatinskega marmorja.

Naš paviljon bo dovolj velik in tudi v arhitektonskem pogledu toliko lep, da nas ne bo treba

kar je videti nekam simbolično: vrh ruskega stolpa se zaganjata proti našemu paviljonu orjaška,

kamenita komsomolec in komsomolka

eden s kladivom, druga s srpom v roki, malo vstran od tega simbola svetovne revolucije, ki škili na Jugoslavijo, pa kaže svoje krepilne hitlerjanski orol, vrh 70 metrov visokega granitnega orjaka. Torej kakor vidite, smo na pariški razstavi v imenitni, aktualni, dasi ne docela nedolžni družbi.

Pred glavnim vhodom v paviljon stoje štirje

po deset metrov visoki marmornati stebri, ki so jih pred nekaj dnevi pripeljali iz Jugoslavije. Vsa pročelna stena je sicer gladka, edina zunanja dekoracija je velik mozaik, ki kaže tri srbske kmetice v narodni noši, v ozadju pa ponazarja naravno bogastvo naše države.

Zunanost našega paviljona je priprosta, mirnih linij in nič preveč bahata. Učinkuje ugodno s skladnostjo oblik in svetlobne razdelitve.

Važno je seveda bolj od vse zunanjšine tisto, kar bo naša država v tem lepem paviljonu razstavila. O tem sicer še ni mogoče reči nič končno veljavnega, vendar je po smernicah, ki jih zastopa glavni komisar jugoslovanskega oddelka na razstavi g. Cuvaj, mogoče sklepati, da naš paviljon ne bo nepregledno natrpan z obilico materiala. Ker je namen naše udeležbe predvsem reprezentativen, bo glavni del razstave obsegala naša umetnost in naš turizem. Glede podrobnosti ureditve in razporeditve razstavnih predmetov pa ni danes mogoče reči še nič. Zakaj, če človek pogleda v notranjščino našega paviljona, se mu zdi, da se je Jugoslavija skoraj še bolj zakasnila, kakor pa vsa razstava. Poleg paviljona bo postavljena tako imenovana »bosanska kučica«, ki bo predstavljala tip naše narodne lesne gradnje. V tej hišici bo gozdarska in lesna razstava, ki bo sprito gospodarkega pomena lesa in lesnega izvoza za našo državo gotovo zelo tehten del vsega, kar bomo v Parizu razstavili.

Povrh tega bo naša država sodelovala v mednarodnem paviljonu, kjer bo razstavljenih nekaj najbolj izrazitih umetniških del, narodnih izdelkov, zlasti tipki in pa nekaj najlepših primerov narodne noše. Naš oddelek na mednarodni tiskovni razstavi organizira tiskovni urad našega pariškega poslanstva.

Razstava bo koristila predvsem naši umetnosti

Razstavni material je že prišel v Pariz in ga polagoma dovažajo v paviljon. Vsi predmeti so zelo zanimivi in lepi. Ni dvoma, da bo največ koristi od razstave imela naša umetnost, ki bo toploti prvič vstopila tako rekoč pred vse svet. Slovincu v Parizu, ki zabrede v vrvenje našega paviljona, je nedvomno prijetno pri srcu, ko lahko ugotovi, da so od vsega poslanega dela slovenskih umetnikov daleč najboljše, najlepše in najmodernejše. Stvari, ki so jih na razstavo poslali Vesel, Rihard Jakopič, Jama, Tone in France Kralj, Strnen, Loboda in drugi, prekašajo vso ostalo jugoslovansko umetniško robo. Nekatere teh umetnin so bile v Parizu že posamič razstavljene in so že tedaj vzbujale izredno zanimanje mednarodnega občinstva. Slovenska umetnost si bo s pariško razstavo pridobila nešteto prijateljev in občudovalcev po vsem svetu in skoraj gotovo tudi kaj kupcev.

Vodstvo našega paviljona je poverjeno dr. Cuvaju, ki mu pomagajo razni strokovnjaki. Kakor navadno, tudi to pot ni med organizatorji našega oddelka nobenega Slovenca. Zastopajo nas torej samo naša umetniška dela.

Uradna otvoritev razstave bi morala biti 24. t. m. Do tega dne bi morala biti dovršena vsa dela v glavnih in reprezentativnih oddelkih razstave, pa niso. Ker je bilo več kakor gotovo, da posamezni paviljoni ne bodo do tega datuma urejeni, je vodstvo razstave določilo, da jih bodo odpirali občinstvu postopno, drugega za drugim.

Kdaj bo odprt naš paviljon, še ni natančno določeno. Sklenili so le, da se bodo tisti dan začele razstave tudi v češkoslovaškem in romunskem paviljonu, tako da bo Mala zveza tudi na pa-

riški svetovni razstavi kljub vsem govoricam o nasprotstvu — složna.

Za obiskovalce iz Jugoslavije ne bo posebna škoda, če se naš paviljon odpre hkratu z drugo razstavo ali ne, saj itak ne bo nobena družba šla prej v Pariz, preden razstava ne bo v popolnem »tekcu« in obratu. Do tedaj pa upam, da vam bom lahko postregel še z marsikatero zanimivostjo o razstavi in o našem oddelku na njej.

Ljubljanski velesejem

Cene vstopnic in legitimacij za obisk ljubljanskega velesejma, ki bo od 5. do 14. junija:

1. za tiste, ki bodo s pomočjo rumene železniške izkaznice po 2 Din izkoristili 50% popust na železnici: a) ako je vozna karta do Ljubljane veljala do 25 Din, dobi obiskovalec pri velesejmski blagajni legitimacijo za 10 Din, ki daje pravico do enega dnevnega in enega večernega obiska velesejma; b) ako je karta veljala do 60 Din, dobi obiskovalec legitimacijo za 15 Din, ki daje pravico na tri dneve in tri večerne obiske velesejma; c) ako je karta veljala preko 60 Din, dobi obiskovalec legitimacijo za 25 Din, ki daje pravico na pet dnevni in pet večernih obiskov velesejma.

2. Za Ljubljančane odnosno za tiste, ki se vozni olajšav ne bodo poslužili, stane legitimacija 25 Din, ki daje pravico na 10 dnevni in 10 večernih obiskov velesejma.

Vstopnica za enkratni poset velesejma stane 10 Din.

Veselišči prostori na ljubljanskem velesejmu bodo od 5. do 14. junija odprti vsako noč do 1. ure. Imenitno bodo spet založeni z najraznovrstnejšimi specialitetami in zbirkami najkapitalnejše kapljice. Tudi plesišče s prvostolnimi jazzi bo več, a vsi obiskovalci bodo stremeli v resnično veselešno prirejeno modno revijo z varietetnimi vločki artistov in artistk dobrega slovesa. Razen tega bodo pa tudi promenadni koncerti.

Visoka šola svetkega okusa, kar se stanovanske opreme tiče, bo gotovo razstava pohištva na spomladanskem ljubljanskem velesejmu. Najbolj znani mi-zarski mojstri iz vse banovine so si zagotovili že 1500 kv. metrov prostora za svoje prvostolne izdelke, da tako velike razstave pohištva sploh še nismo imeli v Jugoslaviji. Naši najslovesnejši arhitekti in umetniki za opremo stanovanih pokazujejo toliko originalnih zamisli in najbolj kultiviranega okusa, da bodo stremeli inozemski gostje spet lahko poročali o slovenskem pohištvu z občudovanjem. Letošnji ljubljanski velesejem od 5. do 14. junija.

Programi Radio Ljubljana

Torek, 25. maja: 11.00 Soliska ura: Začarani gozd, igra v treh dejanjih (izvajajo brezposelni učiti. abiturienti, vodi g. Silvo Mehora) — 12.00 Preproducible koncert na wurliških orglah — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, spored, obvestila — 30.15 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14.00 Vreme in borza — 18.00 Pevski zbor mestne ženske realne gimnazije — 18.40 Kultura in svetovni nazor (g. prof. Etbin Boje) — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored obvestila — 19.30 Nač. ura: Primož Trubar in njegovo delo na jugoslovanski ideji (Božidar Kotarčič) — 19.50 Zabavni svodni tednik — 20.00 Ravel: Valček, simfonična pesnitev (plošče) — 20.20 Alojzij Remeč: Zakleti grad, romanstvena igra v 4 dej. (izvajajo člani rad. igral. družine) — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Zvoki iz oddih (Igra Radijskega orkestra) — Konec ob 23.

Drugi programi

Torek, 25. maja: 19.50 Rad. ork. — 20.40 Gled. ork. — Zagreb: 20 Operni prenos — Dunaj: 19.40 Glasb. humoreska — 20 Ljudska igra — 22.20 Rad. ork. — Praga: 19.10 Voj. godba — 20.10 Belbajev festival — 20.40 Dramski prenos — 21.55 Plošče — Varšava: 20.15 Prenos iz gled. — 22.30 Ura poezij — Milan-Trst: 21 Operetne gl. — 22.20 Vok. konc. — Rim-Bari: 21 Sinf. konc. — 22.30 Plesna gl. — Berlin: 20.10 Pester spored 21.10 Zab. konc. — Vratistava: 20.10 Vok. konc. — Frankfurt: 20.10 iz ital. oper — 21 Stuttgart — Hamburg: 20.10 Vesel. majski spored

J. G. Fleury:

„Hindenburg“ na zadnjem letu

To minuto so se v naših srcih rodile svete vezi, ki so nas združile s požrtvovalno posadko na zrakoplovu. Skrivnostna zveza, ki jo je ustvarilo občudovanje do junakov zraka, zveza, ki se ni pretrgala v meni vse do tedaj, dokler nisem izvedel za strašni konec »Hindenburga«.

Ta večer nam je kapitan Pruss prinesel vest: »Grof Zeppelin« pluje proti nam. To je njegova zadnja pot v tej sezoni iz Brazilije v Evropo. V nekaj minutah se bomo srečali.

Sklanjali smo se skozi okna in dolgo s pogledi raziskovali nebo, kjer so lepi, beli oblaki tekli po blede mesečini.

Nenadoma pa je sto metro od nas zdrsnilo dolgo, blesteče, slovesno razsvetljeno, kovinasto telo in takoj izginilo v temi.

Zeppelinova sta ugasnila luči in edino žaromet je kar naprej oral neskončne morske globine. Ta čudni prizor: srečanje dveh zračnih orjakov, dveh edinih vodljivih zrakoplovov na svetu nad ravninko, nevidno mejo obeh polut, srečanje na tej samotni točki Oceana, srečanje dveh simbolov človeškega napora, vse to nas je nekam čudno, trpko ganilo. Ali smo morda čutili, da se to srečanje ne bo nikdar več ponovilo?

Ura je pet. Vsa večer smo uravnavali ure. Bilo je še ponoči, ko nam je Kong naznanil, da se bliža zemlja. Prepoznal sem grebenčasto brazilsko obalo, ustje Ria Grande de Norte in grozde nizkih hiš, pripetih ob Natalske griče, obdanib z vrtovi in s pisanim cvetjem.

»Hindenburg« se je ustavil nad štirikotnikom, ki so ga silovito razsvetljevali žarometi in ga omejevale dolge bele črte, ki so kazale silo in smer vetra.

»Dajmo,« je zavpil nekdo tam spodaj v nemščini.

Takoj nato sta se hkratu odprli dve padali ter polagoma nesli vrače s pošto proti tlom. Vreče so padle na označeno mesto.

Naši motorji so začeli spet grmeti in med vstajanjem novega dneva je zrakoplov nad plavimi obalami krenil proti jugu.

Nenadno smo planili pokoncu, prestrašilo nas je silovito grmenje pod nami.

Trimotorni junkers Ju 52 je naložil pošto, ki smo jo vrgli na letališče ter se z vodne postaje v Natalu dvignil in nas v naglem letu prehitel.

»Ali že poznate Natal?« me je vprašal kapitan Pruss, ki je prišel v salon k zajtku.

»Da, kakšna škoda, da ne moremo preleteti letališča Air Francea. Rad bi ga spet videl.«

Govorila sva o drugih stvareh. Kapitan je zamrmral Kubisu nekaj v ubo.

Takoj nato se mi je zazdelo, da se zrakoplov obrača na zahod.

Kapitan Pruss se mi je nasmehnil: »Vedel sem pilotu naj zakroži nad letališče.«

Prepoznal sem pod nami bonifimsko laguno in kmalu je zrakoplov začel leteti počasneje, nakar se je skoraj ustavil.

Z ginjenostjo sem opazoval čudovito letališče z čezoceanske polete, ki ga je bil dal zgraditi Mermoz. Mehanihi so se vrteli na cementiranem prostoru okrog letala »Centaure«, prvega od naših štirimotornikov v južnem Atlantskem morju. Letalo je bilo preveliko, da bi ga mogli spraviti v hangar. Proti nebu sem videl, kako na drugem koncu letališča štrli v zrak železno ogrodje za nov hangar.

Kapitan Pruss nas je nadvse vljudno vprašal: »Ali ste zadovoljni?«

Kmalu nato, po enoličnem letu nad gostó divjino, so se prikazale kokosovi nasadi v Olindi, nato Pernambuco. To mesto so tropske Benetke. Očarljiv je bil pogled na mrežo prelivov, ki se sekajo pravokotno, na stare portugalske cerkve, na sejme, kjer je ozračje polno težkih vonjav iz tujega sadja, kjer so ščebetale smešne pisane papige.

Pri vsakem obratu obale nam je majhno obmorsko gnezdo, kjer so se na soncu sušile barke in ribiške mreže, kazalo nove čare te čudovite brazilске obale, nad katero so se pozibavale vitke palme.

Popoldne pa je razvil pod nami vso svojo krasoto zaliv Vseh svetnikov, njegove sinje tople vode so se raztezale v nedogled. Pod nami je bila Bahia, staro tržišče za sužnje, nad katerim se dvigajo stolpi tristo mestnih cerkva.

Polagoma je legala noč, četrta noč našega potovanja s »Hindenburgom«.

Ob treh zjutraj me je prebudil presenetljiv občutek neigibnosti. Motorji so molčali. Vstal sem in odšel v salon.

Nebo, vse posuto z zlatom, je z blede lučjo osvetljevalo raztrgane, zastrite gore, ki so skoraj izginjale v razkošnem južnem rastlinju. To se je kakor dušek objem širilo po obalah Ria de Janeiro. Električni svetilniki na obrežju so bili podobni bisernim ovratnicam, ki so se izgubljale v daljavi.

Čisto nezaznatno smo drsli nad cestami in ulicami, koder so tekale luči zapoznelih avtomobilov. Vse do sončnega vzhoda je »Hindenburg« blodil nad zalivom.

Ob šestih smo krenili proti Santa Cruzu; letališče za zeppeline, ki leži v skriti dolini kakih šestdeset kilometrov od Ria. Letališče je kakor odsej onega v Frankfurtu, z ogromno dvorano za zrakoplov, podobno stolnici nove vere.

Posebni vlak, ki naj bi nas odpeljal v mesto, je nemirno žvižgal, medtem ko smo se nalahno epuščali ter nazadnje krotko zdrsnili do pristajalnega jambora.

Zapustili smo Frankfurt v ledeni novembarski megli.

Štiri dni pozneje pa je naše platnene in evile-ne obleke že poljubljalo žgoče sonce južnega poletja.

Preden sem odšel iz hangarja, sem hotel pozdraviti kapitana Prussa.

Razšla sva se z obžalovanjem. Pod malce hrpavo kožo je poveljnik »Hindenburga« skrival nagonsko neznost človeka dobrega rodu. Videl sem, da sva postala drug drugemu skoraj prijatelja.

»Zakaj ne pojedete z nami na prihodnji polet, maja, proti Newyorcu?« me je vprašal.

Ne eden ne drugi nista slutila nič, kako žalostna bo pot »Hindenburga«. A srce se mi je čudno stisnilo, ko sem med fotografijami, ki jih je prinesel čez Atlantsko morje Merrill, videl spateen, razbit, za zmeraj pokvečen obraz: kapitana Prussa. (Konec.)

Jutri boste brali naš novi roman

„LUBEZEN, KI UBIJA“

Pretrpetljivo in napeto delo o ranjeni otroški ljubezni, ki se ob izgubi očeta razočara nad materjo, a se vendar prav zaradi matere vsa posveti strastnemu in neutrudnemu iskanju za zločincem, ki je umoril očeta in razbil srečo treh ljudi. Mali André začne preganjati očetovega morileca kot otrok in neha kot prežgadan strit in ostareli mož. V iskanju izgubi mladost in vso njeno lepoto, toda nazadnje doseže svoje: doseže morilecovo priznanje in sodbo nad njim.

Opozorilo na naš novi roman svoje prijatelje in znance!